

Lasteaed: Pärnu Lasteaed Pillerpall**HEA LASTEAED KUI KIUSAMISVABA LASTEAED****Analüüsi koostasid: vanemõpetajad: Marve Torstenberg ja Kaili Sutt; õppealajuhataja Halliki Tammiste; direktor Sirje Kessler**

Sissejuhatuseks.

Pärnu Lasteaias Pillerpall töötab kuus eesti õppekeelega rühma, neist üks sõimerühm, neli aiarühma ja üks arendusrühm mõõduka, raske ja sügava intellektipuudega lastele. Lasteaia hoone teises tiivas töötab alates 2002 aastast Pärnu Toimetulekukool sügava ja raske vaimupuudega lastele.

Antud kogemust jagades lähtuti Taanist pärineva MTÜ Lastekaitse Liidu projekti „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodikast, mis alustas Eestis pilootprojektina 2010a. Valdkonnas „juhtimine“ ja „koostöö“ on kajastatud asutuse tegemisi.

Pärnu Lasteaia Pillerpall Mürakarude rühm liitus projektiga jaanuaris 2013a. Rühmas tegutsesid 5-6a lapsed: 18 eesti keelt, kaks vene ja üks saksa keelt emakeelena kõnelevat last. 2014a lõpuks on kaheksa personali liiget (rühmaõpetajad, õpetaja abid ja õppealajuhataja) läbinud metoodika „Kiusamisvaba lasteaed“ koolitused. Kogemusi on jagatud kolleegidele Lastekaitse Liidu poolt korraldatud kogemuspäevadel.

2015a asuvad end samal teemal täiendama neli lastega töötavad täiskasvanut. Sügisest 2015 planeerime rakendada „Kiusamisvaba lasteaed“ metoodikat kolmes aiarühmas. Kõigis metoodikaga tegelevates rühmades on olemas vajalikud vahendid: karud igale lapsele ja õpetajale ning vestluskaartide mapp. Lapsevanemad on teemaatikaga põhjalikult tutvunud.

Lapsest lähtuva õppekasvatustöö toetamiseks on lasteaed muutnud alates veebruarist 2014 rühmade töökorraldust nii, et aktiivsel õppeperioodil 9.00- 13.00 on rühmas tööl 3 täiskasvanut (kaks õpetajat ja õpetaja abi).

VALDKOND	ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ
Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1 koolidele ja Lisa 2 lasteaedadele), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias	1. Õppe- ja kasvatusprotsessis kasutatakse mängu 2. Selgitatakse välja iga lapse individuaalsed vajadused ning arvestatakse nendega õppe- ja kasvatustöös 3. Kujundatakse lastes hoolivust ning austust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu
	Aspekt 1.

- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i> - Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? - Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?	Õppe- ja kasvatusprotsessis kasutatakse mängu • Toetudes „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodika põhimõtetele, kasutatakse õppe- ja kasvatustöös laste loovuse arendamiseks rolli-, situatsiooni-, õppe-, draama- ja loovmängu. Läbi mängulise õpetamise on lapsed aktiivsemad, loovamad ja julgemad. Läbi situatsioonimängude saavad lapsed väärtustada ja mõista teiste tundeid ja arvamusi. <i>Kui toimus rühmas laste vahel joonistuste arvustamine ja halvustamine, otsustati lahendada see probleem läbi situatsioonimängu, mille viisid läbi rühmaõpetajad. Mängu käik: üks õpetaja halvustas teise õpetaja joonistatud pilti ning teine näitas välja neid tundeid, mis tal tekkisid selle kaudu. Laste ülesanne oli märgata ja analüüsida, mis oli valesti ja mis tunded esile kerkisid. Lõpuks tuli ühiselt leida situatsioonile lahendus. Hiljem märgati laste omavahelist positiivset suhtlemist ning ka kaaslaste tunnustamist.</i> • Iga laps sai võimaluse olla eestvedajaks „Karude koosolekul“, lähtudes laste endi poolt pakutud teemadest. <i>See mõte sai teoks tänu sellele, et iga päev lasteaia viibides tekkisid lastel omavahel erinevad olukorrad, mis vajasid koos lahendamist. Näiteks, arutledes sõprusuhete teemal jõudsid lapsed järelduseni, et sõbralikult suhelda saab kõigiga. Läbi mängude ja situatsioonide analüüsimise mõistsid lapsed, et ükski mängukaaslane ei ole paha, vaid halb võib olla hoopis tema tegu.</i>
	Aspekt 2. Selgitatakse välja iga lapse individuaalsed vajadused ning arvestatakse nendega õppe- ja kasvatustöös • Iga laps kaasati aktiivselt tegevustesse oma teadmiste ja oskuste arendamisel (kaasaarvatud muukeelne laps). <i>Üheks karude koosoleku teemaks oli tolerantsus teisest kultuurist tulnud lapse vastu, kes ei osanud veel suhelda eesti keeles. Lapsed mõistsid ja arvestasid sellega. Selle kaudu sai tähelepanu pöörata ka teistele väärtustele (sallivus, empaatia, abivalmidus jne). Leidsime, et arendamiseks lastes sallivust ja mõistmist teisest kultuurikeskkonnast päritud inimeste suhtes, peab õpetaja ise olema salliv erinevuste suhtes ja avatud uuele, kasutades õppetöös teiste rahvuste mängu, laule jne.</i> • Kaasame õppekasvatustöö planeerimisse ja ettevalmistamisse ka lapsi. <i>Lastelt küsiti, mis teemad neid huvitavad ja mille kohta soovivad rohkem teadmisi saada. Kõigil oli võimalik kodus koos perega uurida erinevaid teemasid, millest meie</i>

saime uusi ideid igapäevatöök lastega ja ka põnevaid teadmisi. Sellega andisme võimaluse silma paista ka tagasihoidlikumatel lastel. Lapsed julgesid rääkida oma rõõmudest ja ka muredest, nad olid avatud, toetudes teine-teisele.

- Väärtustades iga last individuaalselt, viidi läbi „IGA LAPSE NÄDAL“.

Laps sai sellel nädalal juhtida karude koosolekut, olla hommikuringis õpetaja abiline, mõelda välja, kirja panna ja jutustada teistele oma muinasjuttu. Lapsele pühendatud nädalal oli lapse pilt lasteaia kodulehe avalehel. Rühmas koostati sellest lapsest poster, kuhu laps joonistas autoportree ja rühmakaaslased täiendasid seda positiivsete lausetega nädala kangelase kohta. Külas käisid selle nädalal lapse vanemad ja vanavanemad, kes tutvustasid oma tööd, hobisid ja õpetasid mõne enda lapsepõlvest päritud mängu (kondivurr, sokid sassis, head sõnad jne). need nädalad õpetasid lastele austust üksteise vastu, esinemisjulgust, kuulamisoskust, sallivust, väljendusoskust, tolerantsust erinevate pereväärtuste vastu jt väärtusi.

- Osaleti EV presidendi poolt välja kuulutatud joonistusvõistlusel „Eesti head asjad“ Osalemiseks korraldati karude koosolek, kus selgitati välja mis on eesti head asjad. Iga laps sai avaldada ja põhjendada oma arvamust. Heade asjadena nimetati oma sõpra, ema, isa, Pärnu merd, kodu, vanavanemaid, õpetajaid, koduloomi, presidenti jne. Igaühe mõttest sündis joonistus ja iga osaleja sai presidendi poolt allkirjastatud tänukirja.

Aspekt 3.

Kujundatakse lastes hoolivust ning austust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu

- Läbi „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodikas ettenähtud koosolekute paranesid lastel omavahelised suhted, üksteisega arvestamine, kaaslaste aktsepteerimine ja õpiti üksteist kuulama. Koosolekul said kõik lapsed soovi korral avaldada oma arvamust. Keskenduti laste edule, et puuduks hirm ja kartus ebaõnnestuda.

Tegevus toimus läbi situatsioonimängu, kus üks laps kutsus teist last lasteaia salaja koju minema. Lastega sai räägitud teo tagajärgedest ning ohtudest. Hiljem situatsiooni läbi mängides ütles kutsutud laps „ei“ ja jäi oma öeldule kindlaks, põhjendades oma tegevust.

- Suurt tähelepanu pöörati läbi „Karude koosoleku“ laste isiklike asjade väärtustamisele. Rõhutati, et teiste asjade võtmiseks tuleb esmalt saada luba. Igal lapsel on õigus oma privaatsusele (isiklikud asjad lapse kapis jm).

Üsna ruttu märgati muutusi laste omavahelistes suhetes. Tagasihoidlikumatel lastel

	<i>tekkis julgus suhelda kõigi rühmakaaslastega, julgusid aktiivsemalt avaldada oma arvamust, teha ettepanekuid ja neid põhjendada (nt. mängudes hakkasid nad pakkuma välja oma ideid, mida teised aktsepteerisid).</i> • Austades ja väärtustades vanavanemaid korraldati neile erinevaid üritusi (vanavanematepäev, kus nad said meie karudele ömmelda riideid, lapse nädalal osalemine, hoogtööpäevadel abistamine, pirukalaadale ja jõululaadale kauba valmistamine jne). Rakendades „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodikat on rühma õpetajad märganud järgnevat positiivset muutust: • Lapsed mängivad rühmas nii kõrvuti kui ka koos, sellele on kaasa aidanud kõne areng, mis võimaldab neil omavahel suhelda; • lapsed on muutunud aktiivsemaks, julgemaks, samuti on arenenud empaatiavõime ja kujunemas on oskus arvestada teiste lastega; • lapsed on üksteise suhtes sallivamad; • lapsed saavad aru, mis on halb, mis hea; • lapsed on avatud ja julgevad rääkida nii oma muredest kui ka rõõmudest; • lapsed oskavad analüüsida oma käitumist, lahendada konfliktiolukordi, leides olukorrale mõlemad pooli rahuldava lahenduse; • paranenud on grupi- ja paaristöö oskused; • lapsed tahavad meeleldi esineda, on muutunud julgemaks ja arenenud on jutustamisoskus (oma tehtud raamatute tutvustamine, oma lemmikraamatu sisu jutustamine teistele); • lapsed väärtustavad rohkem oma perekonda – ema, isa, õde, venda ja vanavanemaid ning teavad, et perekond on väärtus; • lapsed on muutunud julgemaks ja avatumaks, tehes ise ettepanekuid mõnele kuuldud luuletusele ise välja mõelda sobivaid liigustusi.

VALDKOND	KESKKOND
Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias	1. Lastest hoolitakse ning arvestatakse nende tunnete ja arvamustega 2. Lapsi kaasatakse kasvukeskkonna kujundamisse ja reeglite loomisesse 3. Kujundatakse tervislikke eluviise (sh pööratakse tähelepanu tervislikule toitumisele,

- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i> - Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? - Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?	hügieenile, õuesviibimisele Aspekt 1. Lastest hoolitakse ning arvestatakse nende tunnete ja arvamustega - Hoolides lastest, on loodud rühmas turvaline psühho-sotsiaalne keskkond, kus on neil hea ja julge tegutseda. Õpetajad on avatud ning arvestavad laste tunnetega, ergutades neid avatusele. Rühma meeskonna eesmärk on süvendada oskust astuda vastu ebaõiglusele, olles sealjuures hea lasteaiakaaslane. <i>Rühmas seati sisse väärtustepuu. Puu eesmärgiks oli, et laps jõuaks ise arusaamiseni, millised on olulised väärtused (laste mõtted puule: sõprus, loodus, pere, hoolivus, tervis, armastus jne). (lisa 3)</i> Aspekt 2. Lapsi kaasatakse kasvukeskkonna kujundamisse ja reeglite loomisesse - Kasvukeskkonna kujundamisel arvestati laste eripära ja nende soove ning ettepanekuid. Loodi erinevad tegevuskeskused, kus lapsed saavad tegutseda nii üksi kui grupiga, arvestades, et seal olevad mängud, raamatud ning vahendid on lastele huvipakkuvad, eakohased ja igakülgset arendavad. Koos lastega loodi ohutu kasvukeskkond, kus on lapsel turvaline tegutseda. Kehtivad ühiselt kokkulepitud reeglid, mis on kujunenud igapäevaelu käigus ja ühiselt kirja pandud. Seda nimetati „lepinguks“, mille kinnitas laps oma nimega. Sellega andsid lapsed nõusoleku neid reegleid järgida. Probleemiks on, et kodus ja lasteaias kehtivad erinevad reeglid. Reeglite ühtlustamiseks on vaja teha veel tihedamat koostööd lastevanematega. Aspekt 3. Kujundatakse tervislikke eluviise (sh pööratakse tähelepanu tervislikule toitumisele, hügieenile, õuesviibimisele - väga oluliseks peeti tervislike eluviiside kujundamist, mis hõlmas nii tervislikku toitu, hügieeni kui ka õues viibimist. Tervist edendava lasteaiana tutvustati lastele tervislikku toitumist (salati valmistamine rühmas, mille tulemusena hakkasid lapsed sööma meeleldi erinevaid juur- ja puuvilju, leiva- ja piimanädala tähistamine, südamenädala tähistamine, olümpianädalal osalemine jne). - Toimusid õppekäigud loodusesse, mille läbi kujundasime hoolivust ja austust kõige elava vastu (loomade toitmine talvel, tammetõrude kogumine metssigadele, linnutoidupallide valmistamine ja riputamine puudele nii metsas kui ka lasteaias)

hoovis).

- Koostöös Pärnu Lasteaed Pillerpalli õpetajatega valmis 2013a Kirjastuses Atlex õpperaamat „Õpime rõõmuga loodust tundma“, milles meie pikaajaliste kogemustega õpetajad jagasid praktilisi näiteid ja mängu, kuidas lastele õppekavast lähtuvalt mänguliselt erinevaid loodusteemasid, sh loodushoidu õpetada <http://www.atlex.ee/est/?page=catalog&sec=1&sub=23&act=583>.

VALDKOND	JUHTIMINE
Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias	1. Väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt 2. Lasteaia personal on professionaalne ja arengule orienteeritud, tegeletakse eneserefleksiooniga 3. Lasteaial on olemas teadlik sihiseade (seatud eesmärgid ning nende poole liikumise kava), millest lähtutakse oma igapäevases tegevuses
- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i> - Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? - Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?	Aspekt 1. Väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt • Pärnu Lasteaias Pillerpall hakati süsteemsemalt väärtuskasvatusele tähelepanu pöörama peale 2008a uue koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava jõustumist. • Pärnu Lasteaed Pillerpalli õppekavas on „Kiusamisest vabaks“ metoodikast lähtuvalt täpsustatud eesmärgid valdkonnas „Mina ja keskkond“. Õppekava arendustöös arvestatakse igapäevaselt väärtuskasvatusest tulenevate aspektidega. 2014-2015 õ-a plaanime õppekavasse lisada väärtuskasvatuse osana ka meediakasvatuse. • Läbi aastate on toimunud erinevad tegevused. <i>2012a oli väärtustepuu aasta, kus kõik rühmad töid lasteaia saalis asuvale väärtustepuule igal kuul ühe väärtuse, mis oli koos lastega välja selgitatud õppekasvatustöö käigus. Kevadel kokkuvõtet tehes arutleti ühiselt, miks on mõnda väärtust palju kordi esile toodud. Pillerpalli väärtustepuu kannab viljadena järgmisi väärtusi: sõprus, perekond, loodus, tervis, inimene. Samal aastal toimus ka väärtuskasvatusemängude konkurs personalile. Hindajateks olid hoolekogu ja kolleegid teistest lasteaedadest (Lisa 4).</i> • Kuna lasteaeda tuleb üha rohkem erinevast rahvusest lapsi, oleme järjest rohkem hakanud tähelepanu pöörama mitmekultuurilisusele. Läbi iseenda kultuuri ja teiste kultuuride tundmise mõistavad lapsed erinevusi. Tänu millele õpetajad oskavad teha koostööd teisest kultuurist pärit lastevanematega, kuna vaid tihe ja üksmeelne koostöö kodu ja lasteaia vahel kindlustab parima tulemuse. Samas püüavad nad teha kõike, et laps võimalikult harmooniliselt lõimuks eesti kultuuri ja väärtustaks seda, teisalt püüavad nad kujundada lapse kultuurilist kaksikidentiteeti, aidates tal jääda oma rahvuse esindajaks. <i>2013a toimusid rühmades üritused, kus teisest rahvusest lapse vanemad tutvustasid oma riiki ja kultuuri, mängiti mängu ning söödi rahvustoite. Koostööd on tehtud Pärnu Lasteaia</i>

Kelluke (vene õppekeelega) ja Pärnu Vene Gümnaasiumiga.

Aspekt 2.

Lasteaia personal on professionaalne ja arengule orienteeritud, tegeletakse eneserefleksiooniga

- Meeskonnatöö tulemusena koostati 2012a väärtuste piltlik skeem, mille kõige keskmes on inimene: laps ja täiskasvanu (Lisa 1).
- 2013 a täiendati sisehindamissüsteemi, mis on nüüd visuaalselt haaratav ja ülevaatlik. Dokument annab piltliku ülevaate asutuse tööst lähtudes asutuse, lapse, personali ja lapsevanema tasandist (Lisa 2).
- Alates 2013 a tegeleme Väärtuskasvatuse metoodika projektiga "Kiusamisest vaba lasteaed". Rühmade meeskonnad on osalenud vastavatel koolitustel, muretsetud on vajalikud vahendid. Lasteakaitse Liidu korraldatud kogemuspäeval 2013a jagati kogemust pöörates tähelepanu meeskonnatööle (Lisa 3).
- Igal kevadel koostavad rühma õpetajad kokkuvõtted rühmade tegevustest, lähtudes linna, asutuse ja rühma eesmärkidest. Samuti koostab iga õpetaja lähtuvalt kutsestandardist eneseanalüüsi, kus ta analüüsib endale püstitatud eesmärkide tulemuslikkust tuues välja tugevused ja parendusvaldkonnad.
- Igal aastal toimuvad õpetajatele avatud tegevused, kus osalevad asutuse pedagoogid. Iga avatud tegevuse vaatleja analüüsib nähtut ja annab tagasisidet. Õppealajuhataja koostab kokkuvõtte ning analüüsib koos avatud tegevuse läbiviinud õpetajaga. Õpetajad on tõdenud, et läbi avatud tegevuste on nad palju juurde õppinud ning hindavad saadud kogemust kõrgelt (Lisa 5).

Aspekt 3.

Lasteaial on olemas teadlik sihiseade (seatud eesmärgid ning nende poole liikumise

kava), millest lähtutakse oma igapäevases tegevuses

- Strateegilisel planeerimisel on määratletud meeskonnatööna lasteaias missioon, visioon (Lisa 6), põhiväärtused ja strateegilised eesmärgid. Asutuse aasta eesmärgid on koostatud pedagoogilise nõukogu poolt, igas õppetöös seotud ruumis on olemas paberandjal Pärnu linna alushariduse ja asutuse aasta eesmärgid ja prioriteetsed tegevused (Lisa7- Pärnu linna ja asutuse eesmärgid 2014-2015 õ-a).
- Regulaarselt toimuvad töökoosolekud ja pedagoogilise nõukogu koosolekud õpetajatele ja infotunnid teistele töötajatele. Plaanide ja tegevuskavade väljatöötamiseks moodustatakse töörühmi, kus on esindatud nii pedagoogid kui ka muu personal, mis annab selgema ja mitmekesisema nägemuse organisatsioonis toimuvatest protsessidest (nt arengukava väljatöötamine).
- Iga kuu alguses edastatakse töötajatele paberandjal ja e-posti teel õppealajuhataja koostatud Pärnu linna ja asutuse ettevõtmisi kajastav kuuplaan/infoleht (8- asutuse kuuplaan).
- Igal kevadel toimub arendustööpäev, kus üheskoos analüüsitakse aasta jooksul tehtut ning koostatakse uus tegevuskava (Lisa 9- asutuse tegevuskava 2014-2015 õ-a, Lisa 10-asutuse ürituste kava 2014-2015 õ-a).
- rühma õpetajad koostavad kokkuvõtted rühmade tegevustest, lähtudes linna, asutuse ja rühma eesmärkidest. Samuti koostab iga õpetaja lähtuvalt kutsestandardist eneseanalüüsi, kus ta analüüsib endale püstitatud eesmärkide tulemuslikkust tuues välja tugevused ja parendusvaldkonnad (Lisa 11).
- Arenguveestlused toimuvad igal aastal kõigi töötajatega, mille käigus saadakse tagasisidet ja ettepanekuid juhtimise parendamiseks. Arenguveestluste aluseks on õpetajate puhul eneseanalüüs ja tugipersonali puhul hindamisleht ja sisekontrolli tulemused. Arenguveestlusest koostatakse kokkuvõtte, kus tuuakse välja töötaja tugevused, parendusvaldkonnad ning koolitusvajadus. Arenguveestluste kokkuvõtteid kasutatakse töö kavandamisel ja motiveerimisel.
- Lasteaias toimuv kajastub lasteaias kodulehel <http://www.pillerpall.parnu.ee/> ja FB-s [facebook.parnu.pillerpall](https://www.facebook.com/pillerpall.parnu), mida täiendatakse pidevalt uue infoga õppealajuhataja poolt.
- Kõikidest toimunud üritusest teeb korraldaja kokkuvõtte, kus toob välja õnnestumised ja parendusvaldkonnad (Lisa 12).

VALDKOND	KOOSTÖÖ JA HEAD SUHTED
Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias	1. Lasteaed teeb koostööd teiste lasteaedade või asutustega, et jagada oma kogemust, muresid ning rõõme 2. Lasteaia eri osapooled tegelevad omavaheliste konfliktide ennetamise ja lahendamise 3. Lapsevanemad juhivad ja on kaasatud erinevatesse lasteaia projektidesse
- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i> - Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? - Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?	Aspekt 1. Lasteaed teeb koostööd teiste lasteaedade või asutustega, et jagada oma kogemust, muresid ning rõõme • Toetudes „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodika põhimõtetele korraldati näitlikke „Karude koosolekuid“ nii personalile kui teistele lasteaedadele. <i>Positiivset tagasisidet teistelt kolleegidelt pälvitud massaaži ajal kasutatud jutukesed. Uute jutukeste väljamõtlemise tingis vajadus pakkuda lastele lugusid, mis lähtusid enamasti tegevuste nädala teemadest. Sageli mõeldi ja kasutati „massažilugusid“ päeva jooksul esile kerkinud situatsioonide lahendamiseks. Alguses valisid lapsed alati kindla paarilise, kuid hiljem olid paarilised massaaži ajal juhuslikud, mis toetas laste omavahelisi sõbralikke suhteid. Kogemusi jagati Pärnu linna ja maakonna lasteaednikele (Lisa 3).</i> • Kirjastus Atlex andis 2014a välja Pärnu Lasteaed Pillerpalli õppealajuhataja Halliki Tammiste koostatud raamatu „Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppestrateegiaid lasteaias ja koolis“, kuhu on koondatud 26 eesti pedagoogi kogemused, sh ka väärtuskasvatuse metoodika „Kiusamisvaba lasteaed“ kogemus Pärnu Raeküla Lasteaiast http://www.atlex.ee/est/?page=catalog&sec=1&sub=23&act=610.
	Aspekt 2. Lasteaia eri osapooled tegelevad omavaheliste konfliktide ennetamise ja lahendamise • Rühmade töösse on kaasatud lasteaia logopeed-eripedagoog, muusika- ja liikumisõpetaja, tervishoiutöötaja, õppealajuhataja ja direktor. Koostöös on korraldatud tugivõrgustike tööd erivajadustega laste kaasamiseks (muukeelsed lapsed, käitumishäiretega laps, aspergeri sündroomiga laps, autistlike joontega laps), mille tulemusena koostati lapse individuaalne arenduskava, mis aitas tal sujuvamalt sulanduda kaaslaste hulka. • Tehti koostööd Pärnu Rajaleidja Keskuse spetsialistidega. Põhiteemadeks on olnud kiusamine, nii vaimne kui füüsiline.

Soovides tõrjuda eemale mängukaaslast, mõtlesid tüdrukud välja plaani. Lapsed pöördusid õpetaja poole, öeldes, et mängukaaslane hammustas neid. Vestluse käigus selgus, et tüdrukud hammustasid end ise, proovides selle läbi leida õpetajalt kaastunnet ja õigustust ning õpetaja poolset sekkumist. Õpetaja küll jõudis lahenduseni, aga see situatsioon andis tõe tegeleda olukorraga edasi, kaasates Rajaleidja Keskuse spetsialiste, mille psühholoogid on vestelnud vanematega ja lasteaia töötajatega järgmistel teemadel:

- Vaimne ja füüsiline vägivald väikelaste seas;
  - Varajane seksuaalsus;
  - Laste vaheline agressiivsus;
  - Turvatunne.
-
- Turvalisuse teemadel teeme iga-aastast koostööd Politsei ja Piirivalveameti noorsoo- ja liikluspolitseiga (reeglid ja nõuded jalgrattaga sõitmisel, helkuri vajalikkus, liiklemine tänaval jne) .
  - Personalile ja lastevanematele on korraldatud koolitused: „Kuidas märgata väärkoheldud last“, Lääne prefektuuri poolt korraldaval seminaril „Igal lapsel on õigus olla“ 2013a; „Targalt internetis“ lastevanematele ja personalile teemadel „Mida lapsevanemana teha, et kaitsta oma last internetis peituvate ohtude eest“ (jaanuar), „Kas Facebook on meie sõber või vaenlane?“ (märts).
  - Koostöös Rajaleidja Keskusega on toimunud 2014a aastal kaks koolitust, kuhu kaasati ka lapsevanemad: Täiskasvanu õppija nädalal „Pärnumaa Rajaleidja keskuse tutvustus ning täiskasvanud õppija enesearendamise võimalused Pärnumaal“ (oktoober); - Rajaleidja sotsiaalpedagoog Marianna Metsla loeng „Laste arengulised iseärasused“, kus toimus arutlus järgmiste küsimuste üle: milline on arengu eripärade seotus sotsiaalse arenguga, eneseväljendusoskusega, emotsionaalse arenguga; kuidas mõista lapse käitumist; mis on kiusamiskäitumise tekkimise põhjused (november).
  - Koostöös Politsei ja Piirivalveametiga toimus loeng noorsoopolitseiniku Keiju Püvi poolt „Sära väljas“, kus räägiti helkuri vajalikkusest (november).

Koolitused on olnud osalejatele tasuta, kuid olenemata alguse kellaajast, on osalevate lapsevanemate arv väga väike, umbes 5%.

Aspekt 3.

Lapsevanemad juhivad ja on kaasatud erinevatesse lasteaia projektidesse

- Lasteavanematega läbiviidud „Karude koosolekul“ juhtisid vanemad meie tähelepanu ka kodus olevatele situatsioonidele, mida saime kasutada rühmas „Karude koosoleku“ teemadena (vanade asjade väärtustamine, sünnipäevade pidamine).

Üks rühma tüdruk otsustas pidada oma sünnipäeva lasteaia saalis, mille korraldas lapsevanem ise. Selle pere mõte oli väärtustada kõiki rühma lapsi ja mitte teha kutsutuste vahel valikut. See oli väga hea eeskuju kogu lasteaiale ning sellest said innustust ka teised vanemad.

- Läbi aastate on toimunud erinevad üritused ja koolitused lastevanematele. Kogu tegevusega, sh meediakajastusega saab tutvuda lasteaia kodulehel (all lingis kajastub 2013a tegevus) http://www.pillerpall.parnu.ee/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=88

Näited üritustest:

- Eriline suurüritus toimus mais 2014a Pärnu Kalurihallis. Koostöös Pärnu Toimetulekukooli (kus õpivad sügava ja raske vaimupuudega lapsed) ja lastevanematega tähistati rahvusvahelist perepäeva ning emadepäeva. Kontserdiga tänati ka kõiki lähedasi ja kaugemaid toetajaid, kes panustasid eelmisel aastal meie hooviala ümbritseva uue aia ehitamisse. <http://www.parnupostimees.ee/2803762/pillerpalli-lasteaed-ja-toimetulekukool-pidutsesid-koos> . Kogu peo vältel toimunud pirukate ja kookide laat oli lapsevanemate hoolekogu eestvedamisel, mille tulu eest soovime uuendada veel renoveerimist vajava ümbritseva aia.
- Iga aastases projektis „Otsi Otti“ - on osalenud aktiivselt isad: metsas onni ehitamisel, maastikumängude läbiviimisel; emad olid kaasatud suupistete valmistamisel.
- Toimunud on arvukad väljasõidud loodusesse: Ermistu järve äärde, Tolkuse rappa, Tõstamaa mõisa jne.
- Hoogtööpäevadel on renoveeritud lasteaia õueala. Viimase näitena paigutati oktoobris 2014a lasteaia õuealale ühe pere poolt lasteaiale kingitud uus ronimislinnak.

Ühised üritused ja tegemised on vanemate ja vanavanemate poolt oodatud ja leiavad aktiivset osavõttu. Aktiivsemad lapsevanemad on ise organiseerinud õppesõite, ühisüritusi ja hoogtööpäevakuid. Eriti tänulikud on vanavanemad, et neid on mees peetud ja kaasatud lasteaia tegemistesse.